

მიხეილ-გობრონ საბინინი

გიორგაძე ნინო

იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი

DOI: <https://doi.org/10.52340/tuw.2022.14>

აბსტრაქტი. გობრონ საბინინის სახელი მნიშვნელოვანი ნაღვაწით ჩაიწერა ქართული კულტურისა და რელიგიის ისტორიაში- დამაშვრალი ბერი, ხატმწერი, ქართული ეკლესიის ისტორიკოსი, მისი ერთგული დამცველი და თანამდგომი, ქართულ სიძველეთა შემკრები და მკვლევარი, ღრმა თეოლოგიური ცოდნით აღჭურვილი მოაზროვნე.

მიხეილ საბინინის (1845-1900) სიცოცხლის წლები ბევრს არ ითვლის. სამწუხაროდ, ის მცირეც, რაც არგუნა არსთა განმრიგემ, ჭმუნვასა და გაჭირვებაში განვლო. ყოველივეს მიუხედავად მაინც შეძლო, ეღვაწა ისე რომ დავიწყებას არ მისცემოდა მისი სახელი.

დიდია მიხეილ საბინინის დამსახურება ქართველი ერის წინაშე, მაგრამ მისი ღვაწლი უპირველესად სასულიერო მწერლობისადმი დამოკიდებულებით განისაზღვრება. ივერიელი კანდიდატის, გობრონ (მიხაილ) საბინინის „საქართველოს სამოთხე“ გახლავთ პირველი ვრცელი ჰაგიოგრაფიული კრებულის ბეჭდური გამოცემა. როგორც წინასიტყვაობიდან ვგებულობთ, ღვაწლმოსილ ბერს მასალების შეგროვების და წიგნად გამოცემის სურვილი ჭაბუკობიდან, ჯერ კიდევ თბილისის გიმნაზიაში სწავლის პერიოდში გასჩენია.

მიხეილ საბინინის თითქმის შვიდი წელი უგროვებია ეს ფასდაუდებელი მასალა. უგროვებია სოფელ-სოფელ, მონასტრებში, კერძო პირთაგან, ძირითადი ნაწილი რუსეთში გადასახლებულ ბატონიშვილთა კოლექციებიდან აუღია. ბევრი ხელნაწერი სწორედ „საქართველოს სამოთხემ“ დაიცვა და შემოგვინახა.

ცალკე მსჯელობის საგანია მიხეილ საბინინის დამსახურება ქართველ წმინდანთა სახე-ხატების დამკვიდრებაში. იგი დაულაღვად მოგზაურობდა საქართველოს კუთხეებში. ეკლესია მონასტრებში გულისყურით აკვირდებოდა ფრესკებს და საკუთარ დღიურებში გადაჰქონდა.

მიხეილ საბინინის, როგორც ხატმწერის სახელს, უკვდავებას უპირველესად „საქართველოს ეკლესიის დიდების“ ხატი ანიჭებს. ამ უნიკალური ხატის ლითოგრაფიები 1889-1895 წლებში ლაიფციგსა და ბერლინში დაიბეჭდა. აღნიშნული ხატის მნიშვნელობასა და პოპულარობაზე მეტყველებს ისიც, რომ პატრიარქის ლოცვა-კურთხევით, მისივე რჩევა-მითითებებით დაიწერა „საქართველოს იმედის ხატი“.

საბინინის დამსახურება, ბუნებრივია, ამით არ ამოიწურება. იგი რუსულად თარგმნიდა ქართველ წმინდანთა ცხოვრებას და ამით წარმოაჩენდა კიდევ ქართული მართმადიდებლური ეკლესიის სიმადლეს. ასე იქცეოდნენ ათონელი ბერები, ასე იქცეოდა ეფრემ მცირე, არსენ იყალთოელი, როცა ცდილობდნენ ბერძენთა თვალში ქართულ-ბერძნული კულტურის შეთანატოლებას.

საკვანძო სიტყვები: ხატმწერი, „საქართველოს სამოთხე“, მიხეილ საბინინი, მართმადიდებლური ეკლესია, ლითოგრაფიები.

გობრონ საბინინის სახელი მნიშვნელოვანი ნაღვაწით ასე ჩაიწერა ქართული კულტურისა და რელიგიის ისტორიაში- დამაშვრალი ბერი, ხატმწერი, ქართული ეკლესიის ისტორიკოსი, მისი ერთგული დამცველი და თანამდგომი, ქართულ სიძველეთა შემკრები და მკვლევარი, ღრმა თეოლოგიური ცოდნით აღჭურვილი მოაზროვნე.

მამის მხრიდან არაქართული წარმოშობის მიუხედავად, საბინინს განსაკუთრებული სიყვარული ჰქონდა ქართული კულტურის, ქართული ეკლესიის სიწმინდეებისა და მწერლობისადმი. როგორც ჩანს, დიდი იყო დედის გავლენა შვილზე, მან აღზარდა საბინინი ჭეშმარიტ ქართველ მამულიშვილად. დედისადმი განსაკუთრებული სიყვარული ხშირად ვლინდება მიხეილის წერილებში. დედა მუდამ ახსოვს, ცოცხალიც და გარდაცვლილიც. „...მე დედისაგან საშინელი გოდების წიგნი მივიღე. ფრიად გაჭირვებული არის. მეც ეხლა მეჭირება. არ ვიცი რა ვქნა. ერთი-ორი წიგნი გაუყიდე, თუ ღმერთი გწამს და ფული ჩააბარე.“-ევედრება ზაქარია ჭიჭინაძეს. ხოლო 1898 წლის 12 სექტემბერს თხოვნით მიმართავს მწყემსმთავარ კირიონს: „დამლოცეთ და მოიხსენიეთ გარდაცვლილი დედაჩემი-ეკატერინე, დიდად დამავალებთ.“

მიხეილ საბინინის(1845-1900) სიცოცხლის წლები ბევრს არ ითვლის. სამწუხაროდ, ის მცირეც, რაც არგუნა არსთა განმრიგემ, ჭმუნვასა და გაჭირვებაში განვლო. ყოველივეს მიუხედავად მაინც შეძლო, ეღვაწა ისე რომ დავიწყებას არ მისცემოდა მისი სახელი.

როგორც შევნიშნეთ, დიდია მიხეილ საბინინის დამსახურება ქართველი ერის წინაშე, მაგრამ მისი ღვაწლი უპირველესად სასულიერო მწერლობისადმი დამოკიდებულებით განისაზღვრება. ივერიელი კანდიდატის, გობრონ (მიხაილ) საბინინის „საქართველოს სამოთხე“ გახლავთ პირველი ვრცელი ჰაგიოგრაფიული კრებულის ბეჭდური გამოცემა. როგორც წინასიტყვაობიდან ვგებულობთ, ღვაწლმოსილ ბერს მასალების შეგროვებისა და წიგნად გამოცემის სურვილი ჭაბუკობიდან, ჯერ კიდევ თბილისის გიმნაზიაში სწავლის პერიოდში გასჩენია. შემდგომში ამის რეალურ მიზეზებსა და საჭიროებაზეც მიგვანიშნებს: „საქართველოს ეკლესიის დავრდომილებამ და სრულიად დამხობილებამ მისმან, მაიძულა დიდის გულმოდგინებით დაბეჭვდა- ამ წიგნისა, რომელსაც უწოდე სახელად <<საქართველოს სამოთხე>>. წიგნისა ამის მეორე, არცა დაბეჭდილი, არცა ხელნაწერი არა სადა იპოვების, ესრე ვრცელი და სრული, ვითარ ეს წიგნი“(საბინინი,

1882:ა).

მიხეილ საბინინს თითქმის შვიდი წელი უგრძობია ეს ფასდაუდებელი მასალა. უგრძობია სოფელ-სოფელ, მონასტრებში, კერძო პირთაგან, ძირითადი ნაწილი რუსეთში გადასახლებულ ბატონიშვილთა კოლექციებიდან აუღია. ბევრი ხელნაწერი სწორედ „საქართველოს სამოთხემ“ დაიცვა და შემოგვინახა. მაგალითად, ილარიონ ქართველის მეტაფრასული რედაქცია, რომელიც ეკუთვნის თეოფილე ხუცესმონაზონს, სწორედ ამ კრებულშია შეტანილი. კიმენური კი, ექვთიმეს ხელიდან გამოსული, ათონის კრებულშია დაცული; ჩვენამდე მოღწეულია იოანე ზედაზნელის, შიო მღვიმელის, დავით გარეჯელისა და აბიბოს ნეკრესელის სრული და ვრცელი ცხოვრება, ასევე იოსებ ალავერდელის, ისე წილკლნელის და ანტონ მარტყოფელის სვინაქსარული, შემოკლებული რედაქცია. დასახელებული „ცხოვრებანი და სვინაქსარული საკითხავები გამოცემულია მ. საბინინის „საქართველოს სამოთხეში“, ისინი წარმოადგენენ ეგრეთ წოდებულ მეტაფრაზებს“(ქართული ლიტერატურის ისტორია, 1960:158); საბინინმა დაბეჭდა ჩვენამდე მოღწეული უპირველესი მარტიროლოგიური თხზულება „წამება წმიდისა შუშანიკისი დედოფლისაა“; აბო თბილელის წამების ისტორიაც პირველად „საქართველოს სამოთხეში“ იხილა მკითხველმა. ორმოცდაათი ტექსტი გახლავთ წიგნში და თითოეულს თავისი ისტორია და ღირებულება აქვს.

დღეს ქართველი ერი მადლიერია მიხეილ საბინინის, მის დამსახურებასაც მეტ-ნაკლებად იცნობს და აფასებს, მაგრამ სიცოცხლეში ბევრი ტკივილი იგემა, ბევრი დამცირება და გაჭირვება გადაიტანა. ამას არც მალავდა სიმართლისათვის მებრძოლი, უკეთურთა რისხვად მოვლენილი სასულიერო პირი: „მრავალი სიწმიდე მოვილოცე, მრავალი პატიოსანი ქართულელი პირი ვნახე, ვისწავე და ვირგე მათგან და რომელთა კეთილად მოვიხსენიებ მარად და აგრეთვე მრავალ უკეთურს და მეძავი და გარყვნილ გონებით კაცს შევხვდი-მგელნი ტყავთა შინა ცხუართასა,-რომელთა ვერიდები მარად და რომელნი მამულთ მოყუარეობით, მოღვაწეობით ჩუწნის საცოდავი ეკკლესიისათვის და ყოვლის ფრივ მსახურებით იქებენ თავთა თვისთა-სიტყვთ ძლიერნი, მოქმედებით მცირენი“ (საბინინი, 1882:ა)

სწორედ „სიტყვით ძლიერნი, მოქმედებით მცირენი“ ებრძოდნენ სიმართლისათვის დამაშვრალს. ებრძოდნენ ერისკაცნი, სამღვდელონი, რუსნი თუ ქართველნი. „...დიდი ჭირი და იწროება ვნახე მე ამ წიგნის შედგენასა შინა და უმეტეს დაბეჭდვასა შინაო“-წერდა გულისტკივილით.

წიგნის გამოსვლისთანავე უამრავი რეცენზია დაიბეჭდა, რომელთაგან მცირე იყო ობიექტური, მეცნიერულად ღირებული. რიგი სასულიერო პირისგან წიგნის დამცრობის სურვილს დიმი. ჯანაშვილი მეტად სავალალო მიზეზებით ხსნის: „ახლანდელ სამღვდელოებას, დაუდევრობის გამო, აღარა აქვს ისეთი სასოება, ღვთისმოყვარეობა და გულითადი სურვილი გაავრცელოს ხალხში წმიდათა მამათა ცხოვრებიდან მაგალითები სათნო ცხოვრებისა...ის იქამდე გულგრილია თავის მოვალეობაზე, რომ იშვიათად იპოვით მღვდელს, რომელმაც იცოდეს ზედმიწევნით წმ. ნინოს ცოვრება მაინც“(მეტრეველი, 1985:119).

ეს სამწუხარო ინფორმაცია ეჭვს არ იწვევს. აშკარად ჩანს, რომ „საქართველოს

სამოთხე“ სასულიერო პირთათვის უინტერესო, მიუღებელი აღმოჩნდა. როგორც ძველი ჩანაწერებიდან იკვეთება, ეს უნიკალური წიგნი „არც ერთ მღვდელს იმდროისათვის არ გამოუწერია.“

ძნელი წარმოსადენი არ უნდა იყოს, თუ რა დიდი ძალისხმევა იყო იმ დროს ისეთი წიგნის გამოცემა, როგორც „საქართველოს სამოთხე“. ტიტანურ შრომასთან ერთად დიდ ფინანსურ ხარჯებსაც ითხოვდა. შეჭირვებული ბერისთვის ეს ადვილი არ იყო. ამას ისიც დაემატა რომ გაძნელდა წიგნის რეალიზაცია, აგორებულმა ჭორებმა და უმეცრების ზეიმმა შეაფერხა ესეც. როგორც სამეცნიერო ლიტერატურაში არაერთგზის შეუნიშნავთ, საბინინისადმი მტრობა უფრო სამღვდელოების უკეთური ნაწილიდან მოდიოდა. საქართველოს ეკლესიის ისტორიის უმეცარნი საბინინის ღვაწლის მნიშვნელობას ვერ აღიქვამდნენ, მის მიერ შედგენილ წიგნსაც გვერდს უვლიდნენ და არც იქ შეტანილ წმინდანთა ცხოვრების გაცნობით იწუხებდნენ თავს. როგორც ჩანს, მიხეილი სიცოცხლის მიმწუხრს განიცდიდა კიდევ უმადური და დაუფასებელი საქმისთვის თავგანწირვას. ამასაც, სულის მეგობარს, ზაქარიას უმხელდა, „...სრულიად არ მეგონა, რომ მე ამ უბედურებას შევემთხვეოდი, თორემ სამსახურში შევიდოდი და გარდა ჩემი თავისა არა მეცოდინებოდა რა. ქუა-ქუაზედაც ნუ იქნებოდა. განა ჩემზედ მეტი ქართველები არავინ არიან-რატომ ისინი არა ფიქრობენ თავიანთი სამშობლოსათვის“(მეტრეველი, 1985:120).

„ჩემზედ მეტი ქართველები“-რამდენ სათქმელს იტყვს ეს ერთი ფრაზა, კომენტარს და აზრის გავრცობასაც რომ არ ითხოვს. გაბრაზებულს დასცდა, იქნებ ეს საყვედურიც მეგობართან, თორემ ფაქტია, სხვაგვარად ვერც მოიქცეოდა, ვერ იტყოდა უარს სულის საზრდოზე, ვერც ივერიელ საბინინობაზე იტყოდა უარს. ამის დასტურია წიგნის წინასიტყვაობაში ანდერძად დანატოვარიც: „რადცა ძალმედვა სასულიერო სასარგებლოდ, სულ ყოველი აქ მოვიხსენე. და შენცა გევედრები პატიოსანო მკითხველო და მსმენელო თუ გონებით, თუ წერილით რამე იცოდე მეტი ამისა, ღონის ძიებით და გულს მოდგინებით შეასრულე და მიუმატე, რათა არა წაირყუნას წმ. ენა ჩუჭნი და წმ მამათა მოხსენებელი და აღჭურვლი სულიერიითა გონებითა და ტრფიალებითა, რათა არა დაგვკარგოდა საქართუწლოთა წმიდათა ცხოვრება.“(საბინინი, 1882:დ).

ამ ყველაფერს დიდი სიყვარულით აკეთებდა იმის მიუხედავად, რომ ქართველთაგან შემწედ და გულშემატკვირად თითქმის არავინ ჰყავდა. რუსეთში ქართველების სიყვარულისთვის მოიძულეს, ვერც ქართველებმა დაუფასეს ქართველობა. ისევ ზაქარიას შესჩიოდა: „რუსები მქეჯნიან, რომ მათი-ქართველების მხარე გიჭირავსო და ქართველები, ვითა რუსეთის აგენტი არისო. არ ვიცი ვის რა ვუყავი...ორივე პირთა ფრიად შემაწუხეს“(მეტრეველი,1985:117). ზაქარიასადმი მიწერილმა წერილმა შემოგვინახა ეს საინტერესო ფაქტიც: „ეგზარქოსმა პირი მომჭამა, რომაო, შენ ქართველების მხარე გიჭირავსო და იმათი პატიოსნება გინდაო. ქართველები სულ უნდა გავასახლოთო, რომ იქ ხსენებაც არ იყოს იმათიო და იქ რუსები და მალაკნები გადავასახლოთო. მე გავიდილინე. გამიჯავრდა კიდევ ამაზე!“

ამგვარი საყვედურები და „გალიღენებები“ იშვიათობას არ წარმოადგენდა მიხეილისთვის. ის ვერ ჰგუობდა ეგზარქოსთა ანტიქართულ პოლიტიკას. ვერც

რუსეთის საერო და საეკლესიო ხელისუფლება ეგუებოდა ბერის თავნებობას. თეოლოგიური ცოდნით აღჭურვილ, ნიჭიერებით გამორჩეულ სასულიერო პირს სინოდმა უარი უთხრა ეპისკოპოსის ხარისხზე. ერთ-ერთი მიზეზი ქართული ეკლესიის და ქართველი ერის ღირსებისა დაცვის სადარაჯოზე დგომაც უნდა ყოფილიყო. საბინინს რამდენჯერმე მოუწია საქართველოდან გასახლება. სიცოცხლე არასასურველ ქვეყანასა და გარემოში დაასრულა. ვერავინ აუსრულა ანდერძადქცეული ნატვრა: „დამმარხეთ საქართველოში!“ მისთვის სანუკვარი ადგილი, ძვალთშესალაგად მოაზრებული დავით გარეჯა შორეული, მიუწვდომელი აღმოჩნდა. მწყემსთავარ კირიონისადმი (შემდგომში კირიონ II) გაგზავნილი წერილით დასტურდება საბინინის სურვილი დავით გარეჯასა და ნათლისმცემლის სავანეების წინამძღოლობის შესახებ. მზად იყო საეკლესიო წესზე გაემართა ღვთისმსახურება და გაეზარდა ბერთა კრებული. აღნიშნული წერილი პირველად, 2010 წელს ჟურნ. „მაყვლოვანში“ გამოაქვეყნა ვ. კიკნაძემ.

1900 წელს უთვისტომოდ გარდაცვლილ მიხეილს განსასვენებლად მოსკოვის წმიდა დანიელის მონასტერი ერგო. სამწუხაროდ, ამ წმინდა ადგილმა ვერ შემოინახა მიხეილის ნეშტი, წაიშალა სამარხის კვალი, გაქრა ივერიელი საბინინის საგოდებელი ადგილი.

მშობლიური ქვეყნისადმი თავგანწირვის სურვილი გამოვლინდა საბინინის ბერად აღკვეცის მომენტშიც. ბერობის სახელად გობრონი აირჩია, X საუკუნის ქრისტიანობისათვის წამებული წმინდანის მიქელ-გობრონის საპატივსაცემოდ, და ამით თითქმის სიმბოლურად გადაეჯაჭვა კიდევ ამ ორი წმინდანის ხვედრი ერთმანეთს. საქართველოს, ქართული ეკლესიის უსაზომო სიყვარულს შეეწირა საბინინიც. მას არაერთხელ მიუმართავს საქართველოში მოღვაწე ეგზარქოსებისთვის, მიუმართავს თვით იმპერატორისთვისაც. ალექსანდრე III -ს სთხოვდა დაეცვა ქართველი ერი და ქართული ეკლესია შევიწროებისგან, უკანონობისგან. როგორც შევნიშნეთ, იგი მუდმივად ეწინააღმდეგებოდა ეგზარქოსთა უსულგულო, მანვებლურ ქმედებებს. მათგან ითხოვდა პატივის მიგებას ქართული მართმადიდებლური ეკლესიის მიერ წმინდანად შერაცხულთადმი. ჯერ კიდევ გიმნაზიის მოსწავლემ, 22 წლის მიხეილმა, ეგზარქოსს წერილობით მოახსენა მტკვრის ნაპირას მდებარე აბო თბილელის ნიშის კეთილმოწყობის შესახებ. რის გამოც „არამკითხეს“ პოზიციაში აღმოჩნდა და ცინიკურმა დამოკიდებულებამ კიდევ ერთხელ ატკინა გული. ყოველივეს მიუხედავად, საბინინი შემთხვევას არ უშვებდა, წამითაც არ ღალატობდა ერთხელ არჩეულ გზას.

1882 წელს, საქართველოში ათონის მონასტრის რწმუნებულად დანიშვნისთანავე თხოვნით მიმართა იმპერატორს, ათონზე ქართველი ბერების უფლებების დაცვის შესახებ.

მიხეილ საბინინი რომ უდიდეს მზრუნველობას იჩენდა საქართველოს ეკლესია-მონასტრებისადმი, ბევრი ფაქტით დასტურდება. ცნობილია, რომ წმიდა იოანე კრომდანტელი სწორედ მან დააინტერესა იოანე ზედაზნელის ცხოვრებით. წმიდა იოანემ ზედაზნის მონასტერს ზარიც კი გამოუგზავნა. თვითონ საბინინი უმშურველად ზრუნავდა ბოდბეზე, შიომღვიმეზე, ზედაზენზე, განსაკუთრებით კი

დავით გარეჯზე. დავითგარეჯას შესწირა ამერიკული კაკლისაგან დამზადებული მოოქროვილი კანკელები, ხატები, ბერების სამოსი, საეკლესიო ნივთები, დავით გარეჯელის საფლავს უძღვნა უძვირფასესი ლუსკუმა. დიდი ამაგი დასდო წმ. დოდოს ნეშტისთვის პატივის მიგებას.

ცალკე მსჯელობის საგანია მიხეილ საბინინის დამსახურება ქართველ წმინდანთა სახე-ხატების დამკვიდრებაში. იგი დაუღალავად მოგზაურობდა საქართველოს კუთხეებში. ეკლესია მონასტრებში გულისყურით აკვირდებოდა ფრესკებს და საკუთარ დღიურებში გადაჰქონდა.

„მხატრობები ზოგი ერთი გადმოვიღე წმ. სუჭტის ცხოველის კედლიდგან, ზოგნი მრავალმთის დანგრეულის მონასტრების კედლიდგან, ზოგი მიბოძა კნიაზმან გრიგორი გრიგორის ძემ გაგარინმან-და ზოგი ერთი დავით ბატონის შვლის ხელნაწერთაგან და სხ.-მრავალი მათგანი არ იყვნენ ისრედ აღსრულებულნი, ვითარ მოითხოვდა კლასიკური მხატვრობა, არამედ შემწეობითა სხუ-ა და სხუ-ა მხატვართა სამხ.აკადემიისათა, სრულ ვჰყავ მხატვრობანი, რომელნიცა აქა არიან“ (საბინინი, 1882:გ).

მიხეილ საბინინის პროფესიულ პატიოსნებას, აკადემიურობას სრულად ავლენს „საქართველოს სამოთხე“ თავისი არქიტექტონიკით, წინასიტყვაობით. მეცნიერს არავინ ავიწყდება, არავის უკარგავს ღვაწლსა და გარჯას. ამგვარი დამოკიდებულებით მან მკვლევრებს საქმე გაუადვილა, ძირითად საკითხებზე მინიშნებებით თვითონვე ახსნა ბევრი საინტერესო ფაქტი, ბევრ სავარაუდო კითხვასაც გასცა პასუხი. ასეა მხატვრობასთან დაკავშირებითაც. ორმოცდაათ ჰაგიოგრაფიულ თხზულებას თან ახლავს ოცდახუთი ხატწერის შესანიშნავი ნიმუში. აქ ვხვდებით სახე-ხატებს აბო თბილელის, აბიბოს ნეკრესელის, დავით გარეჯელის, დავით აღმაშენებლის, ევსტათი მცხეთელის, იოსებ ალავერდელის, წმინდა ნინოსი და სხვათა მრავალთა. რა თქმა უნდა წიგნს მიქელ-გობრონის ხატებაც ამკობს. წმინდანის სლავურმა იერსახემ მეცნიერთა შორის დაბადა თვალსაზრისი, რომ „მიხეილმა თავისი პორტრეტული მსგავსება ჩააქსოვა წმიდა მიქელ-გობრონის ლითოგრაფიაში“ (კიკნაძე, 2010: 19). სრულიად შესაძლებელია ეს ასეც იყოს, წმინდანის ხატი იქნებ ინახავს კიდევ მიხეილ-საბინინის პორტრეტულ იერ-სახეს.

მიხეილ საბინინის ხელწერას , როგორც სპეციალისტები თვლიან, ამკარად

ეტყობა გაგარინის მხატვრობის გავლენა. მარიამ გაჩეჩილაძე საბინინის მხატვრობის სტილს აკადემიურ მხატვრობას მიაკუთვნებს. იგი თვლის, რომ საბინინიც და ის გრავიორებიც, რომლებიც მისი ჩანახატების მიხედვით ქმნიდნენ ლითოგრაფიებს, კარგად იცნობდნენ ევროპული წიგნის გრაფიკის ხელოვნებას. როგორც ჩანს, საბინინი კარგად ფლობდა ფრესკული მხატვრობის ტრადიციებს და არც სიახლისგან იყო შორს.

მიხეილ საბინინის, როგორც ხატმწერის სახელს, უკვდავებას უპირველესად „საქართველოს ეკლესიის დიდების“ ხატი ანიჭებს. ამ უნიკალური ხატის ლითოგრაფიები 1889-1895 წლებში ლაიფციგსა და ბერლინში დაიბეჭდა. აღნიშნული ხატის მნიშვნელობასა და პოპულარობაზე მეტყველებს ისიც, რომ პატრიარქის ლოცვა-კურთხევით, მისივე რჩევა-მითითებებით დაიწერა „საქართველოს იმედის ხატი“. ახლადმექმნილი ხატი, მიუხედავად მონუმენტურობისა, ცენტრალურ კომპოზიციაში საბინინის ხატის ხელწერას ინარჩუნებს.

საბინინის დამსახურება, ბუნებრივია, ამით არ ამოიწურება. იგი რუსულად თარგმნიდა ქართველ წმინდანთა ცხოვრებას და ამით წარმოაჩენდა კიდევ ქართული მართმადიდებლური ეკლესიის სიმაღლეს. ასე იქცეოდნენ ათონელი ბერები, ასე იქცეოდა ეფრემ მცირე, არსენ იყალთოელი, როცა ცდილობდნენ ბერძენთა თვალში ქართულ-ბერძნული კულტურის შეთანატოლებას.

1874 წელს, მიხეილ საბინინს პეტერბურგის სასულიერო აკადემიის დასრულების შემდეგ, ღმრთისმეტყველების ხარისხი მიენიჭა ნაშრომისთვის „საქართველოს ეკლესიის ისტორია უძველესი დროიდან VI საუკუნემდე. შემდეგში, 1877 წელს, რუსულად გამოიცა-„ქართული ეკლესიის ისტორია“. უფრო ადრე კი-„ქართული ეკლესიის წმინდანების სრული აღწერილობა.“

დაუსრულებლად შეიძლება საუბარი საბინინზე, ძნელია მისი ნაღვაწის წარმოჩენა ამ მცირე მოცულობის სტატიაში. ჩვენი მიზანი ეს არც ყოფილა. სიცოცხლეში კუთვნილი პატივი ვერ მიაგო ქართველმა ერმა საბინინ ივერიელს. მისი სახელის დავიწყება არ ეგების...

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. კიკნაძე ვ. (2010), საქართველოს ეკლესიის თავდადებული მოღვაწე მიხეილ (გობრონ) საბინინი, ჟურნ. „მაყვლოვანი“, # 3, თბილისი.
2. მეტრეველი რ. (1985), „დამმარხეთ საქართველოში“, ჟურნ. „მნათობი“ #9, თბილისი.
3. საბინინი მ. (1882), საქართველოს სამოთხე, პეტერბურგი.

4. ქართული ლიტერატურის ისტორია (1960) ექვს ტომად, ტ. I. გამომც. „საბჭოთა საქართველო“, თბილისი.

Mikheil- Gobron Sabinin

Giorgadze Nino

Iakob Gogebashvili Telavi State University

Abstract

Gobron Sabinin's name was significantly written in the history of Georgian culture and religion. He was an icon painter, a monk, a historian of the Georgian Church, his faithful defender and supporter, a collector and researcher of Georgian antiquities, a thinker endowed with deep theological knowledge.

The years of life of Mikhail Sabinin (1845-1900) do not count much. Unfortunately, even those years were spent in distress. In spite of everything, he still managed to work so that his name would not be forgotten.

Mikheil Sabinin's merit is a greater before the Georgian nation, but his merit is primarily determined by his attitude towards theological writing. Iberian candidate Gobron (Mikhail) Sabinin's "Paradise of Georgia" is the first printed edition of an extensive hagiographic collection. As we learn from the preface, the monk's desire to collect materials and publish them as a book arose from his youth, while still studying at the Tbilisi Gymnasium.

Mikheil Sabinin has been collecting this priceless material for almost seven years. Accumulated in villages, monasteries, the main part of the collections of nobles exiled to Russia. Many manuscripts were protected and preserved by "Georgian Paradise".

The merits of Mikheil Sabinin in establishing the icons of Georgian saints are the subject of a separate discussion. He traveled to different parts of Georgia. He viewed frescoes in church monasteries and kept them in his diaries.

The icon of Mikheil Sabinin as an icon painter is the first of all given by the icon of the "Glory of the Georgian Church". Lithographs of this unique icon were printed in Leipzig and Berlin between 1889-1895. With the blessing of the Patriarch, the "Icon of the Hope of Georgia" was written with his advice and instructions.

Sabinin's merit, of course, does not end there. He translated the lives of Georgian saints into Russian and thus showed the height of the Georgian Orthodox Church. This is how the Athenian monks behaved, this is how Ephrem the Small, Arsen Ikaltoeli behaved when they tried to reconcile Georgian-Greek culture in the eyes of the Greeks.

Keywords: Icon painter, Georgian Paradise, Mikheil Sabinin, Orthodox Church, Lithographs.